

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

**De Nieuwe En Naauwkeurige Neederlandse Hovenier,
Onderwyzende hoe hier te Lande, onder dit Climaat een
Thuin, met zyn Parken, Paaden, Glintingen en Heiningen
wel zal aangeleid, en hoe de Boomen aan ...**

Te Leyden, 1735

Voorreeden van den Drukker aan den Bescheiden Leezer

[urn:nbn:de:bsz:31-139361](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-139361)

V O O R R E E D E N

van den Drukker aan den Bescheiden

L E E Z E R.

AARDE HEEREN en LIEFHEBBERS, het is U Ed: kennelyk dat weegens de behandeling van het Hovenieren, om een Hof of Thuin wel aan te leggen, die na den regten eifch wel te onderhouden, en alle foorten van Boomen en Vrugten wel te Cultiveeren in onze Moedertaale op veel-derhande wyze reeds verscheide Boeken zyn geschreeven, en door den Druk tot dienst van 't Gemeen zyn in het licht gegeven; maar geen van deezen allen, hebben tot nog toe de regte Oeffening, welke aan het Hovenieren vast is, op verre na niet getroffen; door dien dat 'er tot nu toe nog niet te rege of klaar is aangewezen, hoe men de Vrugt-boomen in een Hof of Thuin behoorlykerwyze moet behandelen; zo ten opzichte van dezelve op zyn tyd te regt en na de konst te snoeyen, als ook de wyze en maniere om die te planten: daar-en-booven hoe men moet te werk gaan omtrent de wortels van de Boomen, en daar beneeven het Mesten, Spitten, enz. te lang om alles hier uit te drukken: maar in teegendeel zo heeft men tot nog toe, voor 't meergedeelte alles in het Wild gevonden, zonder dat 'er omtrent den regten aart en eifch van het Hovenieren tot nu toe weinig of niets is gezegt, dat klaar en duidelyk aantoond, hoe men daar meede moet te werk gaan. Ik hebbe, Waarde Leezer! by my zelven lang gedoeld om aan onze Landsgenooten, weegens dit stuk, door den Druk iets meede te deelen, en het zelve op zo een wyze te laten tracteeren als tot nog toe niet is geschied. Hier toe nu had ik de occasie of aanleiding gekreegen door de converfatie en ommegang van zeeker voornaam Heer hier binnen deeze Stad, welke uit den Opdragt, hier voor, genoeg is af te speuren; en by welke geleegentheid my door zyn Ed: zo veel opening en ligt wierd aan de hand gegeven van zaaken die voor deezen in onze Moedertaale niet en waaren gezegt, dat 'er eindeling deeze NIEUWE en NAAUWKEURIGE NEEDERLANDSE HOVENIER uit gebooren en voortgesprooten is: Wel is waar, dat men zig op sommige plaatsen confirmeerd en

gelyk

**

VOOR-

V O O R R E E D E N .

gelyk steld met zeeker uitheems Schryver, maar echter in geen andere zin, als dat alles overgebracht, geschikt en gerigt is na het Climaat van ons Land. Wy willen niet twyffelen of alle regtschaape Liefhebbers zullen dit Tractaat met een gunstig Ooge aanzien en ontfangen. Te meer, dewyle wy considereeren, dat naasti de eere en pligten die wy Gode schuldig zyn, geen lustiger nog vermaakelyker deel den geschaapen Mensch op 't Aardryk is te beurd gevallen, als het Land- en Buiten- Leeven: geen wonder, daar God Almagtig onze eerste Voor-Ouders Adam en Eva, met den aanvang der Scheppinge geplaast en gesteld heeft gehad in een vermaakelyken Lusthof, voorzien zynde van alle schoone Vruchten; Ja hier uit wel haast konde leeren en gewaar werden, dat gelyk den Mensch neevens de Boomen haar oorsprong uit het Aardryk hadden, beide de Dood en de vergankelykheid onderbeevig, wederom met haar Moeder de Aarde moesten vereenigd werden; zo ook, gelyk de Boomen zeer vast geworteld staan in het Aardryk, den Mensch daar-en-teegen met zyn Herte veeltyds bezorgt en gelyk als ingeworteld is in Aardse zorg en bezigbedden: wederom, gelyk de Boomen haare takken, als haare armen met Vruchten beladen Heemelwaarts uitsprekken, om gelyk als God te Looven en Eere te geeven; zo ook den Mensch, die van God, uit'er hoogte aangedaan zynde, zyn Herte, Hand en Armen wel eens opheft na den Heemel, om van God Almagtig zyn bulpe en bystand af te bidden, hem in zyn werken te pryzen en te looven: gelyk daar-en-teegen ook alle Vruchten en Planten, door den invloed der Heemels-teekenen moeten versterkt en aangedaan werden, zullen dezelve op baare tyd baare Vruchten voortbrengen; 't geen zelfs getuigd den Propheet David Psalm 1. (en ook veele andere plaatsen) welke aldaar een Godvrugtig Mensch vergelykt by eenen schoonen Vrughtdraagenden Boom, enz. 't welk wy, Waarde Lezer! alleen maar bybrengen, om aan te toonen wat een zoeten overeenkomst den Hovenier niet al heeft met zyn Hof of Thuin die hy regeerd. Wie zoude onkundig zyn en niet weeten hoe de Ouden, als Virgilius, Marcus Terentius Varro, Cato, Columella, Palladius, en andere meer, niet als met veel Roem en Lof van het Land-leeven geschreeven hebben: zelfs getuigen by onze dagen veele Hoven en Thuinien het vermaak dat den Bezitter daar in moet hebben; als zynde veele der zelve gedoopt met Zinspeelende naamen, welke te kennen geeven dat den Mensch zig in de ruime lugt verlustigd en ontskaat van veele zorgen; gelyk den Ridder Jacob Cats op Zorgvliet zyn vlugt nam van veele zorgen en bezigbee-

V O O R R E E D E N .

zigheeden; den Heere Huigens op Hofwyk; en andere ontallyke namen
meer, die hier ter sneede zoude kunnen bygebragt werden: en dewyl het
den Mensch eigen is, dat hy voor een poos wat adem haale en een lugtje
scheppe; zo vergunne my, Waarde Leezer! dat ik UE: met eenige wei-
nige regulen in Digtmaat al Zingende in deezen Nieuwen Neederlandsen
Hof in de open Lugt inleide, alwaar

Geleerd werd, hoe men Ploegd, en zwoegd, en Poot, en Plant;
En de omgedolven Aard' bereid tot Vrugtbaar Land,
Om veele en schoone Vrugt elk op zyn tyd te geeven:
O! Blonde CERES, die door vrugtbaarheid verheeven,
't Cieraad zyt van elks Hof, reik vry uw' Hooren toe,
En uwe milden Schoot voor ieder open doe.
Gy Heemel-ligten die by beurt en wisselingen
Uw' ronde altyd volbrengt; die d' Ondermaansche dingen
Verkwikt, versterkt, en door den Reegen mild besproeid,
Dat alles in den Hof zeer lief'lyk bloeid en groeid.
NATUUR werkt hier door konst, op vast gegronde reeden,
Hoe dat men Boom' en Plant', zeer keur'lyk zal ontleeden
En snoeyen na de konst, op regte tyd en stond.
Ook hoe men 't Aardryk Mest tot eene goede Grond.
NATUUR tart hier 't Pinceel, en doet het Ooft staan pryken
Met verwen schoon van glans; waar voor 't Paneel moet wyken,
Voor Vrugten die zeer schoon staan in haar volle fleur,
En geeven in den Hof een aangename geur.
Liefhebbers dit 's de plaats daar wy voor af van zeiden,
En Uw' verzogten daar al zingende in te leiden.
O! aangenaam vermaak; O! zoete Zoomer-vlugt,
Daar m' als een Vogel leefd in d' ope en ruime Lugt.